

fundació ars

Civilitat i ciutadania: l'exemple d'Antoni Monés i Giner

MANUEL COSTA FERNÁNDEZ

Antoni Monés
als 90 anys

En uns temps de dificultats i de desprestigi de la política, sovint cal distingir entre societat civil i institucions públiques, i ens agrada atribuir a la primera totes les virtuts. Oblidem que l'una i les altres són les dues cares d'una mateixa moneda i que la realitat no és tan afalagadora com a vegades ens sembla. Una societat civil és més que un conjunt d'individus que conviuen educadament i pacífica: aquesta convivència s'anomena civilitat i, malgrat que és un element indispensable, no és el definitiu en el procés de construcció social. Cal que entre les persones s'estableixin uns lligams que els impulsin a actuar conjuntament en els diversos àmbits socials, per crear un teixit viu, irrigat pel les idees, original i participatiu. Cal, en definitiva, viure en ciutadania, és a dir, participar de forma creativa en els afers de la ciutat i de la *res publica*, sentir-se'n partícip i responsable.

Segurament sense saber-ho, Antoni Monés Giner (Sabadell, 1918-2010) fou profundament hegel·lià. El seu creixement personal i els seus

valors ètics comencen en la família, continuen en la societat civil i culminen en les institucions públiques.

Nascut en una família humil –el pare era teixidor i barber i la mare mestressa de casa–, passà “meteòricament”¹ (pàg. 40) pel Col·legi Mercantil (Cal Tatché). Començà a treballar als deu anys. En plena joventut, un desengany amorós i un amor propi ferit van decidir en gran part el seu futur.

“M'entrà amb potència inesperada un afany d'il·lustrar-me, de superar-me, d'arribar a ser una persona important. (...) Aquella sotragada deixà latent en el meu ànim dues coses ben clares: una passió per a aprendre coses i una assimilació de la idea que era urgent i imprescindible fer els sacrificis que fossin necessaris...” (pàg. 54).

Aquesta preocupació pel coneixement la conservaria tota la vida. D'una manera absolutament autodidacta, imitant les persones que ell considerava de major nivell cultural, va adquirir una formació notable, no només en els temes generals sinó també en els tècnics relacionats amb el comerç de la llana, on destacaria com un dels negociants d'Europa més importants. Però també va aconseguir unes formes exquisides, una manera de relacionar-se que li donaven l'aire d'un *gentleman* acabat de sortir d'Oxford.

L'altra gran preocupació fou arribar a tenir una posició econòmica forta que ell creia provocada per un afany de seguretat. Però la seva trajectòria va demostrar que també la necessitava per poder exercir la generositat que era en ell una virtut innata.

“Únicament una voluntat fèrria d'ésser home digne, home de bé; i, embolicant tot això, l'esperança secreta i profunda d'obtenir una posició econòmica que em permetés d'allunyar per sempre el context de persona pobre i superar

¹ Tots els textos entre cometes corresponen a citacions textuais del llibre *Pels camins de la memòria* que escrigué Antoni Monés Giner i fou publicat a Sabadell, l'any 1996, per la Fundació Amics de les Arts i de les Lletres de Sabadell. ISBN 978-84-921019-3-1.

les privacions llargament arrelades a casa dels meus pares. Aspirava a tot això no per vanitat ni ostentació, sinó simplement per afany de seguretat” (pàg. 131).

Els negocis que s’iniciaren en el Sabadell de la postguerra foren principalment reconstruccions dels que ja existien l’any 1936. Malgrat això, un dia de l’any 1946 va decidir plantar-se pel seu compte com a comerciant de llanes amb la raó social Monés, i el mateix any es casà amb Carme Farré Jordi.

“Es evident que els dos passos fets amb més seguretat i encert han estat casar-me i establir-me pel meu compte” (pàg. 111).

La seva manera de fer negocis tenia ben poc a veure amb la que majoritàriament avui es porta. La transparència en les relacions amb clients i creditors i el valor de la paraula donada eren els elements que li van permetre superar crisis i establir empreses pròsperes. I després va venir l’agraïment a la comunitat.

Acció civil

“Em va interessar més, a partir del moment en què vaig sentir-me econòmicament sòlid, acceptar les ofertes per a presidir entitats i ocupar-me de coses ciutadanes pel que tenien de formatives i també per a pagar amb serveis el benestar i la felicitat que havia rebut ja de la meua ciutat” (pàg. 145).

A començaments dels anys cinquanta el Club Natació Sabadell era un entitat minoritària que vivia d’esquena a la ciutat. Amb l’entrada a la junta d’Antoni Monés es van començar a produir una sèrie de canvis que la van democratitzar: la barreja de gent de totes les classes socials i la incorporació de les dones com a sòcies –fins aquell moment, eren absolutament minoritàries. A partir del curs 1956-1957 la preocupació per les competicions esportives el va esperonar a construir una piscina coberta. Quan es va inaugurar, l’any 1959, el Club havia passat de 500 a 4.000 socis. I a partir d’aquí va venir l’èxit en les competicions. Recentment han donat el seu nom a aquesta piscina. Bernat Picornell, patriarca de la natació catalana i espanyola, deia sempre que amb Antoni Monés la natació tenia un abans i un després.

A partir també dels anys cinquanta, esperonat per la demanda de treball que hi havia a Sabadell, el procés de la immigració va superar totes les previsions. La manca d’habitatges era total i per tant les condicions en què vivien molts dels nouvinguts, esgarrifofes. Una colla de sabadellencs, conduïts per Antoni Forrellad i Solà i entre els que hi havia Antoni Monés, Rafael Soler, Emili Moragas, representant la Caixa de

Sabadell, Albert Blasi Garriga, Antoni Estruch, Joan Grau i un representant de Càritas de Madrid van decidir crea una societat sense afany de lucre per tal de fer habitatges socials. Es va dir VISASA (Viviendas de Sabadell, S. A.) i Monés en fou el conseller delegat. En pocs anys van construir 600 habitatges al barri de la Concòrdia, 800 a Can Puiggener i 1.000 a Les Termes. L’any 1973, acomplerta la funció social, Antoni Monés deixà el seu càrrec.

“Escriu a plena consciència i asseguro que aquest afer de VISASA ha estat la tasca que m’ha donat més satisfacció de totes les que hagi pogut fer. Fou una feina humana, desinteressada i exemplar en tots els ordres” (pàg. 204).

A mitjan anys seixanta va ser nomenat president de la Mútua Sabadellenca d’Accidents de Treball.

“La primera ordre que vaig donar l’endemà mateix d’entrar fou la d’anul·lar el fet de no atendre els accidentats que no eren mutualistes. Això era una monstruositat, puix es donaven casos d’un accident de treball o de carrer que primer anaven al dispensari municipal i, com que allà no hi ha hagut mai mitjans materials i normalment el metge de guàrdia tampoc no hi era, el carregaven de nou i cap a la Mútua. Aquí, com que no era mutualista, no l’admetien i, finalment, cap als “Eucaliptus”. En aquest macabre trajecte molts l’havien petat” (pàg. 255).

Obra seva va ser també la creació de la Clínica Santa Fe. Quan es va retirar, la Mútua havia passat de 50 a més de 300 llits.

Acció política

Espanya és un país caïnita. Ho demostren les quatre guerres civils que hi ha hagut en una mica més d’un segle, de 1833 a 1939. Aquest caïnisme es manifesta en la sortosament llarga època de pau que portem (gairebé 73 anys) per un reduccionisme que condueix a un anorreament de les persones que van treballar civilment per a la comunitat sense manifestar-se oposats a cap des dos bàndols. Qui va treballar dins la República és un comunista irredempt; qui ho va fer durant el franquisme és un feixista provat. I no parlem del menyspreu absolut envers aquells que no van “prendre partit” pels uns o pels altres.

Antoni Monés no va ser mai de cap partit polític o sindicat ni abans, ni durant ni després de la guerra. Se sentia molt patriota –així és com ho deia ell– de Sabadell, de Catalunya i d’Espanya. I aquestes pàtries les defensava verbalment on convingués, però sense cap connotació partidista.

“De cantar, doncs, res. Ni *La Internacional* durant la guerra, ni el *Cara al Sol* en la llarga etapa del general Franco, ni ara *Els Segadors*. I penseu

que, des del principi dels anys seixanta fins que Franco morí, vaig ser present i en lloc preferent en molts actes oficials en els quals quasi tots els que em voltaven entonaven el *Cara al Sol* en posició de fermes i amb el braç aixecat. Jo restava en posició de màxim respecte, però sense aixecar el braç ni cantar” (pàg. 60).

Els càrrecs polítics no l’interessaven. Era curiosament civil per convicció.

“Jo sentia una clara aversió pels càrrecs polítics. A la majoria de catalans ens passa el mateix. Jo creia en aquells temps (1963) –i avui és encara opinió generalitzada– que els regidors entraven a l’Ajuntament per algun interès inconcessible, és a dir, a fer diners sense gaires escrúpols, a promoure’s per un altre cantó o si més no per afany de poder o per vanitat” (pàg. 209).

Malgrat això, l’any 1963 va acceptar participar en una candidatura municipal, ja que, per primera vegada des de 1939, malgrat que d’una manera molt tímida, els regidors van ser elegits per sufragi, limitat això sí als caps de família. Amb Antoni Llonch com a alcalde s’encarregà de les obres públiques i en el seu haver hi ha la realització de la major part del clavegueram que no existia a Sabadell i l’inici del soterrament de la via del tren del Nord amb la supressió dels mortals passos a nivell que encerclaven la ciutat.

La veritat és que si bé la política continuava sense interessar-lo i fins i tot, en cert sentit, li desagradava, Antoni Monés es trobava cada vegada més còmode en la gestió pública. Per això l’any 1971 acceptà presentar-se com a diputat provincial. Guanyà les eleccions i fou nomenat president de la Comissió de Beneficència. Reordenà i netejà, com ja sabia fer molt bé, totes les institucions que depenien d’ell: les Llars Mundet, el Psicopedagògic Mundet i la Fundació Albà.

El 23 d’octubre de 1977 Josep Tarradellas i Joan arribà a Barcelona. Havia estat nomenat president de la Generalitat provisional i president de la Diputació de Barcelona. Monés, que gairebé no n’havia sentit parlar, va creure que la seva gestió com a diputat acabaria immediatament. Però el que va passar és que dos mesos després Tarradellas el va cridar i el va nomenar vicepresident primer de la Diputació i encarregat d’Hisenda, Governació i Obres públiques. A poc a poc es va anar establint una gran amistat entre els dos homes i el reconeixement de Tarradellas a la valuosa gestió de Monés arribà a l’extrem de redactar un decret en què el nomenava president de la Diputació per si d’alguna manera sobtada quedés incapacitat. Qui en va quedar —almenys per a una gestió pública tan intensa— va ser el

mateix Monés a causa d’una malaltia cardíaca que va patir el 1978.

Són moltes més les activitats que Antoni Monés va desenvolupar al llarg de la seva extensa vida. Algunes d’absolutament benèfiques i que no va voler mai que es fessin públiques. Membre del patronat d’honor de la Fundació Ars en els darrers anys de la seva vida, vaig trobar sempre en ell la millor disposició i els més bons consells en tot allò que li vaig demanar.

La mort el va sorprendre a casa seva el dia 27 de setembre de 2010, als 92 anys, tornant del seu despatx, al qual cada dia anava a treballar

A dalt:

*D’esquerra a dreta:
Santi ago Roldán,
Josep Tarradellas i
Antoni Monés.*

A baix:

*Inauguració de la
piscina coberta
del Club Natació
Sabadell el 1959*